

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Troms politidistrikt

Deres referanse:

Vår referanse:
21/138318 - 19

Dato:
22.11.2021

Høring - endring i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften

Troms politidistrikt viser til brev fra Politidirektoratet, datert 25.10.2021.

Politidirektoratet ber om tilbakemelding på høringsdokument av 10.10.2021, med særlig fokus på de økonomiske og administrative konsekvenser som vil påløpe ved lovforslaget. Det bes om en tilbakemelding på om lovforslaget vil medføre merarbeid, betydning for saksbehandlingstid og økning/reduksjon i sakstifang. Avslutningsvis ønskes også tilbakemelding på om lovforslaget medfører et behov for kompetanseheving.

Tilbakemeldingen vår tar utgangspunkt i hovedformålet med lovforslaget. Et av hovedformålene er å sikre mer effektive prosessuelle ordninger, av hensyn til det offentliges ressursbruk og personer med alvorlige gjeldsproblemer. Dette foreslås gjennomført ved mindre omstendelige regler for fastsetting av gjeldsordning samt for gjennomføring av endringer. Det skal kunne igangsettes gjeldsordning raskere, for de som kvalifiserer for dette, og flere skal klare å fullføre gjeldsordningen og bedre kunne håndtere økonomien etterpå. I forlengelsen tillegges namsmannen økt kompetanse på et tidlig stadium og ved endringer underveis.

Innledningsvis bemerkes at Troms politidistrikt har mindre grunnlag for å estimere omfanget av de foreslåtte endringene. Det er derfor ikke lagt til grunn konkrete estimat, da Politidirektoratet nok har større grunnlag for å si noe om dette.

Det bemerkes også at lovforslaget vil betinge kompetanseheving i Troms politidistrikt, både hva gjelder endret regelverk og mulige digitale løsninger på sikt. I tillegg ser vi at endringen vil medføre stort behov for kompetanseheving hos NAV.

Gjennomgang av lovforslagenes delinnhold

Nylig stiftet gjeld

Departementet har foreslått tre ulike endringer av bestemmelsen. Oppfatningen vår er at dagens bestemmelse har vært tolket noe ulikt, og tilsvarende har praksis blitt ulik både lokalt og nasjonalt.

Troms politidistrikt

Bestemmelsen, med dagens ordlyd, har i vår anvendelse vært sett på som et virkemiddel til å gjøre skyldnerne bevisst på egen situasjon og eget ansvar. Skyldner har fått tydeliggjort at de selv må sørge for nødvendige endringer i egen situasjon, og slik bli i stand til å kunne gjennomføre en gjeldsordning. En åpning av regelverket vil medføre at flere søker gjeldsordning, og slik øker sakstilfanget fra skyldnere som i utgangspunktet ikke er klare for det. Å gjøre det for enkelt for skyldner å ta opp gjeld for å søke gjeldsordning like etterpå, vil ikke tjene formålet lovendringen tar sikte på. Dersom lovgiver åpner for en mer konkret, skjønnsmessig vurdering vil hvert enkelt slikt tilfelle medføre en større tidsbruk.

Vi kan imidlertid være enig i at ikke alle situasjoner med nylig stiftet gjeld bør gres over med samme kam, og at det bør være anledning til å gjøre en vurdering av skyldners situasjon. Regelverket bør derfor ikke utformes så snevert at det *utelukker* gjeldsordning, hvor det er riktige grunner for det. Samtidig bør ikke bestemmelsen utformes for bredt, og slik gi rom for ulike, skjønnsmessige vurderinger.

Troms politidistrikt ber om at bestemmelsen om nylig stiftet gjeld beholdes. Det ønskes spesifisert tydelig både i forarbeider og retningslinjer hvilke nærmere tilfeller det likevel kan åpnes for gjeldsforhandling, *til tross for at gjelden nylig er stiftet.*

Egenforsøk skal bare kreves i enkelttilfeller og veiledningsplikten foreslås lovfestet

Troms politidistrikt er enig i at en gjeldsordningssak bør kunne oppnås etter en *totalt sett* kortere saksbehandlingstid, i de tilfeller vilkårene for dette er oppfylt. Spørsmålet er hvordan dette best oppnås.

Tolkningen av dagens regelverk er at dersom skyldner har tatt kontakt med NAV og fått tilbakemelding om lang ventetid, og vi får det bekreftet, anses egenforsøket som oppfylt. At den totale ventetiden har vært forlenget grunnet lang saksbehandlingstid hos NAV anser vi derfor ikke alene som en god årsak for å endre bestemmelsen.

Lovforslagets nye § 1-3 gir saksbehandler oppgaven å vurdere hvorvidt de har å gjøre med en "*enkel*" og "*oversiktlig*" sak.

Erfaringen vår viser at det har vært besparende at en sak har vært hos NAV først. Et forsiktig estimat viser at rundt 25-30 prosent av søknadene våre har vært "*forberedt*" der. Skyldnerne har fått bistand til å finne relevant dokumentasjon fra ulike kreditorer og fått oversikt over, og veiledning rundt, egen økonomi. NAV og skyldner har sammen kunnet gjøre en vurdering av om det er riktig tidspunkt å søke om gjeldsordning ut fra skyldners situasjon og forståelse. Lovforslaget medfører at vi nå vil motta en større andel saker som er mindre opplyst og dokumentert. At vi nå er foreslått å veilede skyldner i den prosessen NAV har vært involvert vil naturligvis medføre at vi får en lengre saksbehandlingstid. Isolert vil også en vurdering av om saken anses tilstrekkelig "*enkel*" og "*oversiktlig*" medføre økt ressursbruk sammenliknet med dagens situasjon.

Saksbehandler vil også måtte vurdere om den enkelte sak bør være gjenstand for rådgivning hos NAV likevel, slik at saken starter der. Forslaget om at namsmannen kan sette økonomisk rådgivning som et vilkår kan til dels være et godt virkemiddel. Samtidig fordrer også dette at det gjøres en skjønnsmessig vurdering, som uten klare føringer vil gi ulikebehandling nasjonalt og lokalt. Samtidig erkjenner vi at de tilfeller hvor det ikke er behov for konkrete egenforsøk, kan gi kortere saksbehandlingstid der det er *klart* at gjeldsordning er det rette for vedkommende. Det vil imidlertid være i færre tilfeller etter vårt syn.

Det fremstår etter dette som noe uklart hvordan den foreslåtte endringen skal kunne bidra til kortere saksbehandlingstid totalt sett for skyldner.

Departementet ber også om en tilbakemelding på forslaget om å fullstendig fjerne ordningen med egenforsøk. Vår erfaring er at man, ved å fjerne skyldners forsøk på å prøve å rette opp i egen situasjon, vil møte langt flere skyldnere som ikke mentalt sett er klar for en gjeldsordning. Det vil derfor ikke imøtekomme lovforslagets formål.

Forslaget om å lovfeste veiledningsplikten hos Namsmannen og NAV støttes. Spesielt viktig er forslaget for å gjøre skyldnere i stand til å gjennomføre en gjeldsordning. Vår erfaring er at mange NAV-ansatte opplever manglende tid og kompetanse til dette. Dette fordrer en endring i ressursbruk og tilførsel av kompetanse i begge ender.

Lovendringen fordrer at det avsettes økte ressurser tilsvarende den økte ressursbruken som må forventes. Det bør også nedsettes klare og tydelige lovforslag og veiledning i form av retningslinjer. Det vil i tillegg påkrevs nye rutinetrinn i Sian, hvor delene av den tidlige prosessen fanges opp.

Kunngjøring og anmeldelse av krav, preklusivt

Forslaget om å gjøre kunngjøring av åpning av gjeldsforhandling preklusivt for *profesjonelle* kreditorer ses som et positivt virkemiddel for å gjøre gjeldsordningsforløpet smidigere for namsmannen. Det vil i stor grad være profesjonelle aktører i gjeldsordningssaker, noe som kan medføre at vi får færre endringssaker. I de saker hvor det er en kombinasjon, vil vi i alle tilfelle måtte gjøre en tilsvarende vurdering som i dag. Det samme gjelder de tilfeller skyldner grovt uaktsomt eller forsettlig har unnlatt å opplyse om kravet. Betydningen av lovendringen er derfor noe vanskelig å fastslå.

Raskere og enklere behandling av endringssaker

Lovforslaget gir oss større fullmakt til å til å fastsette endringer i "småsaker". Dette vil trolig medføre at endringssaker kan avklares raskere i slike tilfeller, til fordel for både skyldner og oss. For å få denne virkningen bør det trolig presiseres tydelig hva som anses som saker med "liten økonomisk betydning".

Oppmykning av bestemmelsen om at gjeldsordning bare kan oppnås en gang i livet

Vår erfaring er at bestemmelsen, slik den er utformet i dag, skjerper skyldner til å gjennomføre gjeldsordningen. Erfaringen er at skyldner bør ha fått endret tankegang rundt eget ansvar på et tidlig tidspunkt om gjeldsordning skal lykkes.

Slik regelverket praktiseres i dag, foretas allerede en konkret vurdering av om det foreligger "særegne forhold". Bestemmelsen tolkes strengt. Etter vårt skjønn vil det være ønskelig å beholde dagens bestemmelse, men at lovgiver heller spesifiserer tydelig hvordan bestemmelsen kan og skal tolkes i de ulike tilfeller. En presisering minsker risikoen for ulik skjønnsvurdering og praksis, samt at saker blir behandlet gjentatte ganger på grunn av manglende ansvarstaking hos skyldner.

Etter-perioden foreslås opphevet

Slik lovbestemmelsen er utformet i dag oppleves den mest å gi forvirring hos skyldner. I den aktuelle perioden er det også forholdsvis sjeldent at saksbehandler må gjøre endringer.

Forslaget vil derfor ikke få nevneverdig betydning, annet enn at oppfølginger vil være borte fra systemporteføljen. At praksis nasjonalt blir lik og lettfattelig for skyldnerne anses som bra.

Endring av livsoppholdssatsene

Forslaget om å tillegge en ekstra aldersklasse for ungdom imøtekommes. Barn i denne aldersgruppen har et økt behov og kostnadsnivå, uavhengig av foreldres inntekter. En økt sats kan være et verktøy til at skyldner i større grad vil greie å gjennomføre gjeldsordning. Da satsene gikk ned noen år tilbake, erfarte vi en liten økning i antall endringssøknader. Mulig det kan forventes en reduksjon av søknader ved gjennomføring av lovforslaget. Men vi estimerer at det ikke vil utgjøre den store massen av våre saker.

Som en forlengelse av dette foreslås også at lovgiver presiserer de ulike delpostene i satsen, og hva som forventes at de skal gå til. Dette for å unngå ulike skjønnsvurderinger for fradrag.

Presisering av at gjeldsordningsloven åpner for innbetaling av engangsbeløp

Slik vi tolker bestemmelsen i dag, er tidligere avslutning av gjeldsordning allerede mulig ved innbetaling etter avtale med kreditor. Erfaringen er imidlertid at kreditorene sjeldnere er villig til dette. Vi ser derfor ikke at forslaget som sådan medfører nevneverdige endringer. Et forslag kan være å gjøre det mer fordelaktig å få avsluttet gjeldsordningssaker også for kreditorer.

Digitalisering

I likhet med andre fagområder har gjeldsordning et økende behov for å benytte digitale løsninger. Dette for å lettere, enklere og tryggere nå ut til skyldnere, i henhold til regelverk om personvern og taushetsplikt. Samtidig ønsker vi å nå ut til våre digitale skyldnere, som i økende grad blir yngre. Vi vil i også kunne imøtegå søknader og henvendelser på en mye mer effektiv måte. En digitalisering vil lette prosessen ved innhenting av dokumentasjon og for signering av avtaler om gjeldsordning. For å kunne løse samfunnsoppdraget på en god måte, i henhold til det ovennevnte, ser vi det mer eller mindre som en nødvendig betingelse.

I hvor stor grad digitale løsninger vil lette arbeidsmengden til namsmannen vet vi ikke ennå. Dette avhenger av løsningene og når de kommer.

Erfaringen etter "digitalisering av namsmannen" på andre fagområder er at selv om digitaliseringsprosjekter starter opp ett år, vil helheten av en potensiell gevinstrealisering først synliggjøres flere år frem i tid. Ofte fordi digitalisering skjer gjennom flere mindre leveranser over tid. Vi ber derfor om at erfaringen medtas i den videre vurdering av kostnader og gevinster. I forlengelsen av dette foreslås at det ved innføringen av digitale løsninger utformes et bedre styrings- og statistikkverktøy, for å skape en reell kontroll på portefølje og lettere kunne ta ned saksbehandlingstid.

Med hilsen

Astrid Elisabeth Nilsen
Politimester

Stina Bakke Eriksen
fungerende driftsenhetsleder/politiinspektør

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

